

Priručnik za pisanje ispita iz Hrvatskog jezika

na maturi u školskoj godini 2022./2023.

Autorica: Mihaela Šebalj Zavor, profesor savjetnik

Ispit iz Hrvatskoga jezika na državnoj maturi

Tri ispitne cjeline od kojih se ispit iz Hrvatskoga jezika sastoji ispituju se u dva dijela što znači da se ispit provodi u dva dana. Prvi dan provedbe ispituju se Čitanje, književnost i hrvatski jezik i Sažetak, a drugi dan provedbe ispituje se Školski esej. Pristupnik mora pristupiti na oba dijela ispita koji se zasebno provode. Kako bi položio ispit iz Hrvatskoga jezika, pristupnik mora ostvariti minimalan prag prolaznosti na oba dijela ispita.

Svaka od triju ispitnih cjelina ispituje se jednom ispitnom knjižicom. Prva ispitna cjelina (Čitanje, književnost i hrvatski jezik) provodi se zajedno s drugom ispitnom cjelinom (Sažetak). Provedba prve ispitne cjeline traje 100 minuta, a druge ispitne cjeline 80 minuta. Provedba treće ispitne cjeline (Školski esej) traje 160 minuta.

Prva ispitna cjelina – Čitanje, književnost i hrvatski jezik

Prva ispitna cjelina sastoji se od zadataka čitanja književnoga teksta, čitanja neknjiževnoga teksta, teorije i povijesti književnosti, zadataka ustroja hrvatskoga jezika te zadatka primjene ustroja hrvatskoga jezika, a ukupno donosi 62 boda.

Prvi dio prve ispitne cjeline sastoji se od zadataka uz šest polaznih tekstova: četiri književna teksta i dva neknjiževna. Teorija i povijest književnosti cjelina je koja se sastoji od zadataka razumijevanja književnoteorijskih i književnopovijesnih pojmova i književnih sastavnica (likovi, način pripovijedanja, razvoj radnje i dr.). Zadatci mogu imati polazni sadržaj. Treći dio prve ispitne cjeline sastoji se od zadataka ustroja hrvatskoga jezika i zadatka primjene ustroja hrvatskoga jezika (fonologija, morfologija, sintaksa, leksikologija).

Druga ispitna cjelina – Sažetak

U drugoj ispitnoj cjelini ispituje se pisanje jednoga od funkcionalnih tekstova navedenih u predmetnome kurikulumu. Ispitnim katalogom za državnu maturu propisuje se koja se tekstna vrsta ispituje. Na državnoj maturi 2022./2023. godine piše se sažetak.

Pristupnik piše sažetak polaznoga neknjiževnoga teksta (600-800 riječi). Procjenjuje važnost informacija te navodi osnovne misli i važne pojedinosti kojima se te misli razrađuju i podupiru. Pristupnik svojim riječima reducira izvorni tekst na njegove bitne dijelove koristeći se ključnim riječima iz polaznoga teksta. Sažetak je objektivan tekst pa se u njemu ne iznose mišljenja, stavovi i komentari povezani s polaznim tekstom. Sažetak donosi ukupno 18 bodova i treba imati 200 – 250 riječi.

Sažetak se neće vrednovati:

- ako pristupnik nije odgovorio na zadane smjernice
- ako nema dovoljan broj riječi (dopušteno je odstupanje 10 % od donje granice zadanoga broja riječi)
- ako ima prevelik broj riječi (dopušteno je odstupanje 10 % od gornje granice zadanoga broja riječi)
- ako je sažetak napisan potpuno nečitkim rukopisom
- ako je sažetak napisan velikim tiskanim slovima.

Koncept za pisanje sažetka

-uvod - opći podatci o polaznom tekstu (ime autora, naslov teksta)

- tema teksta
- namjena teksta

-razrada – osnovna misao 1 (prvi ulomak) i pojedinosti kojima se ona podupire

- osnovna misao 2 (drugi ulomak) i pojedinosti kojima se ona podupire
- osnovna misao 3 (treći ulomak) i pojedinosti kojima se ona podupire
- osnovna misao 4 (četvrti ulomak) i pojedinosti kojima se ona podupire
- osnovna misao 5 (peti ulomak) i pojedinosti kojima se ona podupire

-zaključak – odrediti autorov stav

- povezati s uvodom i razradom

Napomena: Koliko ulomaka, toliko osnovnih misli koje trebaju biti izražene vlastitim riječima u obliku rečenica i iznijete logičnim slijedom. Pojedinosti koje razrađuju i potkrepljuju osnovnu misao također trebaju biti izražene vlastitim riječima. Nikako ne smijete citirati ili prepisivati rečenice. Smijete zapisati samo ključne riječi iz polaznoga teksta.

Svi kompozicijski dijelovi trebaju biti logički povezani (uvod i zaključak trebaju logično biti povezani s razradom). Tekst sažetka treba biti jasan, skladan i povezan, a to postižete uporabom konektora.

Vaš sažetak treba imati 200-250 riječi, odnosno jednu trećinu riječi polaznoga teksta.

Konektori su riječi ili skupovi riječi koji služe kao vezna sredstva kojima se rečenice povezuju u tekst.

Primjeri konektora:

- međutim, naprotiv, nasuprot tome, ali, no (označuju suprotnost)
- dakle, prema tome (zaključni)
- onda, kasnije, tada, poslije toga (uspostavljaju vremenski odnos)
- uz to, osim toga (dodaju nešto sadržaju prethodne rečenice)
- naime, odnosno, bolje rečeno (sadržaj sljedeće rečenice objašnjava prethodni sadržaj)
- inače, u tom slučaju (sadržaj prethodne rečenice uvjet je za ostvarenje sljedeće)
- svejedno, unatoč tomu (dopušta se sadržaj sljedeće rečenice unatoč suprotnosti iz prethodne)

Konektorima i modifikatorima poželjno je koristiti se pri pisanju eseja. Modifikatore nikako ne smijete koristiti u pisanju sažetka!

Modifikatori su riječi ili skupovi riječi koji daju dodatno značenje cijeloj rečenici ispred koje se nalaze, modificiraju njezino značenje. Izriču odnos govornika prema sadržaju druge rečenice.

Primjeri modifikatora: možda, vjerojatno, uistinu, istina, bez sumnje, nažalost, nasreću itd.

Treća ispitna cjelina – Školski esej

U trećoj ispitnoj cjelini ispituje se pisanje interpretacijskoga ili raspravljačkoga školskog eseja. Ispitnim katalogom za državnu maturu propisuje se koja se vrsta školskoga eseja piše. Na državnoj maturi 2022./2023. piše se interpretacijski školski esej. Važno je napomenuti kako interpretacijski esej kao podvrstu uključuje i usporedni esej. Esejski zadatak sastoji se od polaznoga pitanja ili tvrdnje, ulomka iz književnoga djela s popisa obveznih djela i smjernica za pisanje. Interpretacijski školski esej može se odnositi na jedno književno djelo ili na usporedbu dvaju književnih djela s popisa obveznih djela. Školski esej donosi ukupno 30 bodova, a učenici trebaju napisati minimalno 440 riječi. Vrednuje se prema sljedećim sastavnicama: Središnja tvrdnja, Argumentacija, Povezanost teksta, Upotreba rječnika, Pravopisna i gramatička točnost.

U školskome eseju pristupnik iznosi svoje znanje i spoznaje o književnim djelima na temelju teorije književnosti i povijesti književnosti. Pokazuje cjelovito razumijevanje književnih djela s popisa obveznih tekstova. U interpretacijskome eseju pristupnik iznosi svoje spoznaje o književnosti i pokazuje razumijevanje književnih djela u cjelini tako da na polazno pitanje odgovara središnjom tvrdnjom, koju argumentira na temelju analize zadanoga ulomka i na temelju poznavanja svih sastavnica djela u cjelini. Svake školske godine objavljuje se popis od četiriju književnih djela koja se mogu ispitivati pisanjem školskoga eseja.

Esej se neće vrednovati:

- ako pristupnik nije odgovorio na zadane smjernice
- ako nema dovoljan broj riječi (dopušteno je odstupanje 10 % od donje granice zadanoga broja riječi)
- ako je esej napisan potpuno nečitkim rukopisom
- ako je esej napisan velikim tiskanim slovima.

Ispitna književna djela za školski esej u školskoj godini 2022./2023. su:

1. Ujević, Tin, izbor iz poezije
2. Krleža, Miroslav, Gospoda Glembajevi
3. Novak, Vjenceslav, Posljednji Stipančići
4. Goethe, Johann Wolfgang, Patnje mladog Werthera

Podsjetimo kako na ispitu iz Hrvatskog jezika više nema razina i svi maturanti imaju isti popis djela za esej koji se piše.

Interpretacijski esej kao podvrstu uključuje i usporedni esej, stoga uz gore navedeno glavno djelo, može biti zadan i ulomak iz nekog drugog djela koje se obrađuje na nastavi. To uključuje sljedeća djela:

- Marin Držić – Novela od Stanca
- Ivan Gundulić – Dubravka
- Silvije Strahimir Kranjčević – izbor iz poezije

- Miroslav Krleža – Gospoda Glembajevi
- Ranko Marinković – Kiklop
- Antun Gustav Matoš – izbor iz novela
- Ivan Mažuranić – Smrt Smail-age Čengića
- Vladimir Nazor – izbor iz poezije
- Vjenceslav Novak – Posljednji Stipančići
- August Šenoa – Prijan Lovro
- Antun Branko Šimić – izbor iz poezije
- Tin Ujević – izbor iz poezije
- Charles Baudelaire – izbor iz poezije
- Pedro Calderón de la Barca – Život je san
- Albert Camus – Stranac
- Fjodor Mihajlovič Dostojevski – Zločin i kazna
- Johann Wolfgang Goethe – Patnje mladog Werthera
- Franz Kafka – Preobražaj
- Francesco Petrarca – izbor iz poezije
- William Shakespeare – Hamlet
- Sofoklo – Antigona

U interpretacijskome eseju pristupnik iznosi svoje spoznaje o književnosti i pokazuje razumijevanje književnih djela u cjelini tako da na polazno pitanje odgovara središnjom tvrdnjom, koju argumentira na temelju analize zadanoga ulomka i na temelju poznavanja svih sastavnica djela u cjelini.

(Ispitni katalog za državnu maturu u školskoj godini 2022./2023.; Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja)

Osnovni koraci u pisanju interpretacijskoga školskog eseja

UVOD

Navedite temeljne podatke o razdoblju (godina, stoljeće, značajka), autoru (značaj, faze stvaralaštva) i djelu (tema, vrsta, djelo u kontekstu).

Oblikujte središnju tvrdnju, tj. odgovorite na polazno pitanje. (Odgovor na polazno pitanje neka bude posljednja rečenica uvoda.)

SREDIŠNJI DIO (RAZRADA)

Iznesite argumente (2 – 3) kojima razrađujete središnju tvrdnju. Svaki argument treba biti povezan s polaznim tekstom.

Prva rečenica razrade treba biti jasan argument povezan s vašim odgovorom na polazno pitanje nakon koje slijedi razrada argumenta, odnosno podupirući podatci. Obrazložite argument na temelju sadržajne (radnja) analize, motivacije likova i stilske analize polaznoga teksta, a svoje obrazloženje dopunite analizom djela u cjelini.

Pritom objasnite važnost ulomka za razumijevanje djela u cjelini. Poželjno je smjestiti ulomak u kontekst djela, ali to činite samo ako je važno kao odgovor na postavljeno pitanje. Ako niste sigurni, bolje ne navodite netočne podatke.

Stilska se analiza odnosi na konkretne ulomke, stoga objašnjavate konkretne rečenice: ako dominiraju glagoli, to doprinosi dinamici radnje, koriste li se retorička pitanja i s kojom namjerom, ima li u tekstu naznačenih pauza koje sugeriraju nesigurnost itd.

Također je potrebno uočiti tipične elemente stila za navedenog autora i uklopiti ih, odnosno prepoznati kao stilska obilježja razdoblja kojem autor pripada. Na taj ćete način povezati svoju argumentaciju s autorom i razdobljem, tj. poetikom razdoblja u kojemu je djelo nastalo. Svoje izlaganje i obrazlaganje potkrijepite pojedinostima iz djela (citatima iz polaznoga ulomka, parafrazama, primjerima iz djela u cjelini).

Drugi argument navedite kao prvu rečenicu drugoga odlomka u razradi koji započnete pisati u novom redu tako da vaši argumenti budu jasno odijeljeni i lakše uočljivi. Dalje se postupak ponavlja kao u prvom argumentu.

Ako vam nedostaje riječi, dodajte i treći odlomak koji ćete započeti trećim argumentom.

Minimalno treba navesti i dokazati dva argumenta.

U svojem izlaganju i obrazlaganju služite se književnoteorijskim pojmovima (s obzirom na književnu vrstu kojoj djelo pripada) koji se vrednuju pod sastavnicom Upotreba rječnika.

ZAKLJUČAK

Pročitajte ponovno središnji dio svojega eseja (razradu središnje tvrdnje). Izdvojite ono najvažnije i istaknite to u zaključku u kojemu ne smijete navoditi nove podatke ili citirati.

Koncept za pisanje eseja:

-uvod – razdoblje, autor, djelo

- odgovor na polazno pitanje

-razrada – **prvi argument** kojim dokazujemo polazno pitanje

- razrada navedenog argumenta (sadržaj i likovi za epiku i dramu)

- kontekst ulomka

- stilska obilježja

- povezanost s autorom i književnopovijesnim kontekstom

- **drugi argument** kojim dokazujemo polazno pitanje

- razrada navedenog argumenta (sadržaj i likovi za epiku i dramu)

- kontekst ulomka

- stilska obilježja

- povezanost s autorom i književnopovijesnim kontekstom

-zaključak – sažetak razrade kao odgovor na polazno pitanje

Očekivani odgovori na smjernice koje mogu doći za pisanje eseja na maturi školske godine 2022./2023. prema konceptu

1. Johann Wolfgang von Goethe, *Patnje mladog Werthera*

Polazno pitanje: Zašto se Werthera smatra romantičarskim junakom?

- uvod** – razdoblje - predromantizam/romantizam; kraj 18. st.;
  - autor – najvažniji njemački književnik na prijelazu 18. u 19. stoljeće
  - djelo - prva faza stvaralaštva, razdoblje predromantizma za vrijeme pokreta Sturm und Drang, epistolarni roman, tema ljubavi, prirode i umjetnosti
  - odgovor na polazno pitanje – Werther je romantičarski junak jer je preosjetljiv i ne može se uklopiti u društvo.

- razrada – prvi argument – Wertherovi su postupci motivirani isključivo osjećajima.**
  - razrada navedenog argumenta – zaljubljen je u Lottu; živi blizu nje i sretan je svojim odabirom, idealizira prirodu kojom šeće zaljubljen i ushićen, a sve to je povezano sa zaljubljenošću prema Lotti (citirati);
  - kontekst ulomka – 1. dio-proljeće i ljeto jer je sretan (znat ćete po datumima dnevnika koji je dio);
  - stilska obilježja – u ulomku uočiti epistolarnu formu (pismo), obraćanje prijatelju Wilhelmu, pripovjedača, umanjenice i slikovitost izraza (citirati);
  - povezanost s književnopovijesnim kontekstom - stil je uzvišen, patetičan i prožet lirizmom te je pozornost usmjerena na unutarnji svijet mladoga Werthera uz naglašavanje sentimentalizma, priroda je *zrcalo Duše*.

- **drugi argument – Werther je suvišni pojedinac kojega društvo ne razumije.**
  - razrada navedenog argumenta – nesretan je, neraspoložen, društvo ga ne razumije, ne može biti ono što je, razočaran je klasnim razlikama, misli na Lottu, teško mu pada odvojenost od nje, piše joj, tragičan kraj (citirati);
  - kontekst ulomka - 2. dio-jesen i zima jer je nesretan, radnja teče kronološki;
  - stilska obilježja – u ulomku uočiti ulogu uskličnih rečenica, naglasiti kontrast s prvim dijelom (citirati);
  - povezanost s književnopovijesnim kontekstom – suvišni čovjek, svjetska bol, naglašena osjećajnost i nepripadnost društvu;
  - povezati s književnim stvaralaštvom autora u cjelini (iz eseja treba biti vidljiva povezanost s književnim stvaralaštvom u cjelini).

-**zaključak** – sažetak razrade kao odgovor na polazno pitanje

Primjer: Werther je romantičarski junak jer je preosjetljiv, a njegovi su postupci motivirani isključivo osjećajima prema Lotti. Također je i suvišni pojedinac kojega društvo ne razumije,

a on je razočaran njegovim klasnim razlikama. Nesretna ljubav i neprihvatanje okoline uzrok su Wertherovu tragičnu kraju, samoubojstvu.

(Prema Probnim ispitima, detaljnije: <https://www.ncvvo.hr/probni-ispiti-u-sk-god-2022-2023/>)

2. Vjenceslav Novak, Posljednji Stipančići

Polazno pitanje:

Kako obiteljski odnosi i patrijarhalni odgoj utječu na Luciju Stipančić?

-uvod – razdoblje - realizam; 19. st.;

- autor – najvažniji hrvatski književnik 19. stoljeća, u središtu je lik hrvatskog čovjeka u konkretnom povijesnom i društvenom trenutku;
- djelo – najbolji hrvatski realistički roman, socijalni roman, roman sredine, obiteljski roman, roman lika (četiri individualizirane propasti),
  - tema – društvena (obiteljski i društveni odnosi), psihološka (tipični karakteri) i povijesna (političke prilike u Senju u prvoj polovici 19.st.);
- odgovor na polazno pitanje – Lucija Stipančić, kći Ane i Valpurgje Stipančić, je žrtva obiteljskih odnosa i patrijarhalnog odgoja, a ti odnosi sudbonosno djeluju na njen doživljaj svijeta, ljubavi, obrazovanja i vode je u smrt.

-razrada – prvi argument – Lucija je tipičan lik zanemarene kćeri koja unatoč vlastitoj inteligenciji propada u obitelji zbog patrijarhalnog odgoja.

- razrada navedenog argumenta – zanemarena jer nije smjela sjediti za stolom u vrijeme obiteljskog ručka, nije imala priliku obrazovati se jer je sav novac išao bratu Jurju, nema nikakva prava, ona i majka „slobodne ropkinje“, ne poznaje svijet oko sebe jer je otac ne primjećuje jer nije „sin“ (citirati);
- kontekst ulomka – odrediti prema kompoziciji (znat ćete po sadržaju je li sadašnjost ili retrospekcija) i povezati s polaznim pitanjem po važnosti;
- stilska obilježja – u ulomku uočiti detaljno opisivanje, načelo tipičnosti, sveznajućeg pripovjedača, realističko pripovijedanje (citirati);
- povezanost s književnopovijesnim kontekstom – navedena stilska obilježja karakteristična su za realizam.

- drugi argument – Lucijini su postupci motivirani njezinom osobnošću, ali i obiteljskom i društvenom sredinom u kojoj živi.

- razrada navedenog argumenta – prkosi ograničenjima u obitelji, ljuti se na brata koji unatoč neuspjehu dobiva očevo divljenje, a nju se zanemaruje, sukobljava se s ocem, čita „zabranjenu“ literaturu, naivno ulazi u ljubavnu vezu s Alfredom i zbog svega navedenog psihički i fizički propada (citirati);
- kontekst ulomka - odrediti prema kompoziciji (znat ćete po sadržaju je li

- sadašnjost ili retrospekcija) i povezati s polaznim pitanjem po važnosti;
- stilska obilježja – u ulomku uočiti socijalno-psihološku karakterizaciju, ulogu pisama (dokaz dokumentarizma vremena), ulogu samih rečenica čija kratkoća i način izražavanja mogu sugerirati povišen ton, opis prostora koji utječe na lik i njegovo unutrašnje stanje (unutrašnji monolog) i opis prirode ako je naglašen kontrast (citirati);
  - povezanost s književnopovijesnim kontekstom – karakterizacija lika, pisma, opisi;
  - povezati s književnim stvaralaštvom autora u cjelini (iz eseja treba biti vidljiva povezanost s književnim stvaralaštvom u cjelini).

-zaključak – sažetak razrade kao odgovor na polazno pitanje

Primjer: Lucija Stipančić je žrtva obiteljskih odnosa i patrijarhalnog odgoja u društvu 19. stoljeća. Ona je tipičan lik zanemarene kćeri čiji su postupci motivirani njezinom osobnošću, ali i obiteljskom i društvenom sredinom. Unatoč vlastitoj inteligenciji propada psihički i fizički te umire nesretna, prevarena i razočarana.

3. Miroslav Krleža, Gospoda Glembajevi

Polazno pitanje:

Kako Leoneova unutarnja podvojenost utječe na oblikovanje njegova identiteta?

- **uvod** – razdoblje – drugo razdoblje stvaralaštva: socijalno angažirana književnost (1928.-1952.);
- autor – Miroslav Krleža jedan je od najznačajnijih hrvatskih književnika 20. stoljeća;
- djelo - drama pripada trećem Krležinom dramskom ciklusu nazvanom analitičko-psihološki nastalom između 1926. i 1930. godine, prvi je dio trilogije uz drame *U agoniji* i *Leda*, nasljeđuje ekspresionistički stil i pod utjecajem je skandinavske drame;
- po vrsti je psihološka drama (psihološkom analizom likova te vanjski i unutarnji sukobi), socijalna drama (slučaj Rupert-Canjeg i financijska propast obitelji Glembay), komorna drama (reduciran prostor i broj likova);
- teme- kritička i analitička studija zagrebačke sredine, uspon i pad obitelji, složeni obiteljski odnosi, potraga za vlastitim identitetom;
- odgovor na polazno pitanje – Leone želi dokazati isključivu povezanost s majčinom, danielijevskom krvi istodobno boreći se s glembajevskom prirodom u sebi koju ne može nadvladati i to ga čini tragičnim likom.

-razrada – prvi argument – Leone se distancira od svega glembajevskog što dovodi do otvorenih sukoba s ostalim likovima .

- razrada navedenog argumenta – sukobi oko portreta i slučaja Rupert-Canjeg u 1.činu, sukob s ocem u 2.činu (vrhunac je otvoreni sukob Leona i Ignjata te Ignjatova smrt), sukob s barunicom u 3.činu,
  - otvoreno izražavanje nesnošljivosti i osuda Glembajevih,
  - Leon je intelektualac, doktor filozofije i slikar te se kao takav ne uklapa među pravnike i bankare Glembajevih, pokušava naglasiti danielijevsku prirodu (razum, duhovno, ljudsko) pa se uspije iskontrolirati kada ga otac fizički napadne i provocira (govori mu da je uvijek bio "uberspannt"-prenapet, nervozan),
  - Leon je nositelj tragične krivnje jer je u podlozi drame barbocijevska legenda po kojoj su svi Glembajevi ubojice i varalice (citirati);
- kontekst ulomka – odrediti čin prema opisanim sukobima i mjestu radnje (salon, gostinjska soba, Ignjatova soba) i povezati s Leonovom nepripadnosti Glembajevima (povezati s polaznim pitanjem po važnosti),
  - scenski psihološki realizam (kompozicija je oblikovana realistički: napetost je rezultat sukoba i raste u gradaciji od prvog do trećeg čina, od najave sukoba do tragičnoga kraja);
- stilska obilježja – u ulomku uočiti govornu karakterizaciju likova (agramerski jezik, unošenje njemačkih fraza i rečenica), ekspresionistička obilježja (autonomija boja i stvaranje dojma krika uskličnim rečenicama, olujom i grmljavinom-zvukovi), ostvarivanje dramske napetosti u dijalogu, psihološka produbljenost likova, vraćanje realističkom prikazu stvarnosti (citirati);
- povezanost s književnopovijesnim kontekstom – socijalni problemi i naličje društvenog ugleda prikazani propašću obitelji Glembay, elementi ekspresionizma.

- drugi argument – Leone je izdvojeni pojedinac neuklopljen u glembajevsku sredinu.

- razrada navedenog argumenta – opterećen događajima iz prošlosti (majčina, sestrina i bratova smrt), izbjegava obitelj jedanaest godina, povratkom dolazi do razorkrivanja tajni iz prošlosti, prikaz odnosa i sukoba s barunicom Castelli, nekomunikacija s ocem, Leone u kontrastu s ostalim Glembajevima, ali na kraju dolazi do izražaja glembajevska priroda (nagon, tjelesno, animalni), njegova tragika proizlazi iz nemogućnosti prevladavanja genetske, glembajevske, zadanosti kada potvrđuje legendu i kao „pravi“ Glembay ubija barunicu što dokazuje biološku motivaciju likova (citirati);
- kontekst ulomka - odrediti čin prema opisanim sukobima i mjestu radnje (salon, gostinjska soba, Ignjatova soba) i povezati s Leonovom nepripadnosti Glembajevima (povezati s polaznim pitanjem po važnosti),
  - Aristotelova jedinstva** – se poštuju jer se radnja događa u kući obitelji Glembay i traje nekoliko sati (od jedan do pet sati ujutro);
- stilska obilježja – u ulomku uočiti govornu karakterizaciju likova (agramerski

jezik, unošenje njemačkih fraza i rečenica), ekspresionistička obilježja (autonomija boja i stvaranje dojma krika uskliknim rečenicama, olujom i grmljavinom-zvukovi), ostvarivanje dramske napetosti u dijalogu, psihološka produbljenost glavnih likova, ostali likovi socijalno i psihološki (citati);

- povezanost s književnopovijesnim kontekstom – socijalni problemi i naličje društvenog ugleda prikazani propašću obitelji Glembay, likovi su određeni socijalno i psihološki, elementi ekspresionizma;
- povezati s književnim stvaralaštvom autora u cjelini (iz eseja treba biti vidljiva povezanost s književnim stvaralaštvom u cjelini).

-zaključak – sažetak razrade kao odgovor na polazno pitanje

Primjer: Leone je izdvojeni pojedinac neuklopljen u glembajevsku sredinu, a svojim povratkom otvara prostor za psihološki sukob između likova i unutar lika te pokreće radnju otkrivanjem tajni iz prošlosti. Leoneov lik poveznica je svih elementa drame. U njemu se sukobljava glembajevska i danielijevska priroda, nosi pridjev "uberspannt" i na kraju potvrđuje legendu po kojoj su svi Glembajevi ubojice i varalice jer je ubio barunicu.

4. Tin Ujević, izbor iz poezije

Polazno pitanje:

Kako je prikazan motiv žene i ljubavi u poeziji Tina Ujevića?

-uvod – razdoblje - ekspresionizma (1914.-1928) i

socijalno angažirana književnost (1929.-1952.);

- autor - najznačajniji hrvatski pjesnik 20. stoljeća koji je povezo noviju hrvatsku književnost s hrvatskom tradicijom i modernim europskim pokretima zbog čega ga nazivamo „klasikom hrvatskoga modernizma“;
- stvaralaštvo može podijeliti u nekoliko razvojnih faza u kojima se ostvaruje njegov „pjesnički pluralizam“;

- prva faza: pjesničke zbirke Lelek sebra i Kolajna (okreće se modernoj europskoj poeziji, odnosno Baudelaireu, puna je intimnih preokupacija i prožeta pesimizmom.

Iako pripada razdoblju ekspresionizma od 1914. do 1928., pjesme su emocionalne, pisane vezanim stihom te obrađuju teme patnje, samoće, ljubavi i pjesništva.

- druga faza: zbirke Auto na korzu, Ojađeno zvono (filozofske i refleksivne pjesme pisane slobodnim stihom, egzistencijalni problemi, sudbina čovjeka i njegov položaj u svijetu i svemiru dominira osjećaj prkosa). Pripadaju razdoblju socijalno angažirane književnosti.

- treća faza: zbirka Žedan kamen na studencu (misaonost, pomirenje sa svijetom i rezignirano prihvaćanje), pripada razdoblju socijalno angažirane književnosti.

Napomena: Ne navodite sve faze nego samo onu iz koje je dobivena pjesma ili pjesme.

Polazno pitanje povezano je s prvom fazom.

- djelo – navodite zbirku iz koje je dobivena pjesma i njene značajke
- teme - odrediti karakterističnost, sličnosti ili razlike u pristupu ako je usporedni esej; 1.faza-samoća, ljubav, pjesništvo; 2.faza-slavljenje ljudskog rada i stvaranja, zanesenost prirodom, uzlet u svemirske visine, 3.faza-rezignacija i prihvaćanje života

Napomena: Ne navodite sve teme, nego samo odgovarajuće dobivenoj pjesmi. Polazno pitanje povezano je s prvom fazom.

- odgovor na polazno pitanje – Tin Ujević pod utjecajem uzora, Matoša i Baudelairea, u pjesmama na sličan/različit način doživljava ženu i ljubav, ali motivima pristupa na sličan/različit način.

Napomena: U odgovoru na polazno pitanje naznačite što je slično obrađeno, a što različito.

-razrada – prvi argument – Pjesme su slične na sadržajnoj razini jer izborom motiva upućuju na prvu fazu stvaralaštva.

- razrada navedenog argumenta - trubadursko-petrarkistički, usamljenost, duhovna ljubav, imaginarna žena, naglasiti sličnosti i razlike u pristupu motivima u pjesmama;

Napomena: Motivi za ostale faze su 2.faza-intimni i refleksivni, snaga životnost, čovjek; 3.faza-život i svijet.

- kontekst ulomka – zbirka kojoj pjesma/pjesme pripada/pripadaju;
- stilska obilježja – uočiti petrarkističku opčinjenost nedostižnom ženom
  - navesti ostale, konkretne motive iz pjesme i usporediti ih
  - objasniti kako lirski subjekt doživljava ženu i ljubav
  - prepoznati pesimizam;
- povezanost s književnopovijesnim kontekstom – pjesme nisu u skladu s ekspresionizmom, izražena povezanost intimnih preokupacija.

- drugi argument - Pjesme su slične na izraznoj razini jer su pisane u obliku soneta/ jer su pisane vezanim stihom te se koristi specifičan pjesnički jezik.

- razrada navedenog argumenta – predstaviti formu soneta (4433 Petrarkin oblik) navesti/usporediti stihove (ako nije jedanaesterac, nije tercina, nego tercet), rima (abba obgrljena, Petrarkina rima, abab ukrštena, Shakespeareova rima, ritam (pronaći opkoračenja, prebacivanja, uočiti ulogu rime i duljine stiha u ritmu, isti je poželjno objasniti pomoću figura konstrukcije: elipsa, inverzija, retoričko pitanje, asindeton, polisindeton jer iste utječu na ritam, naglasiti razlike u pjesmama(citirati));

Napomena: izrazi po fazama (1.faza-i dalje prisutan sonet i vezani stih, ali napušta čvrstu klasičnu strukturu stiha i strofe; 2.faza-umjesto vezanog stiha sve je zastupljeniji stih oslobođen rime „ritmizirani slobodni stih“; 3.faza-pjesme duljeg oblika otvorene strukture, stihovi su različitih duljina, ponekad nepravilno rimovani, a ponekad slobodni)

- kontekst ulomka - zbirka kojoj pjesma/pjesme pripada/pripadaju;
- stilska obilježja – navesti i objasniti značenje figura u pjesmi i povezati ih s temom;

- povezanost s književnopovijesnim kontekstom - pjesme nisu u skladu s ekspresionizmom, izražena povezanost intimnih preokupacija;
- povezati s književnim stvaralaštvom autora u cjelini (iz eseja treba biti vidljiva povezanost s književnim stvaralaštvom u cjelini).

-zaključak – sažetak razrade kao odgovor na polazno pitanje

Primjer: Tin Ujević u svojoj poeziji na sličan način doživljava ženu i ljubav na izraznoj razini jer su pjesme pisane sonetom, a sadržajno se, osim sličnosti, uočavaju razlike u motivima.

Tin Ujević progovara savršenim stilom u savršenoj formi soneta, simbolima, motivima nijećeći tradiciju i stvarajući originalni pjesnički glas.

Budite vrijedni i sretno na maturi!

Literatura:

1. Dujmović Markusi, D., Rossetti-Bazdan, S. (2020). Književni vremeplov 1. Zagreb: Profil
2. Dujmović Markusi, D., Rossetti-Bazdan, S. (2020). Književni vremeplov 2. Zagreb: Profil
3. Dujmović Markusi, D., Rossetti-Bazdan, S. (2020). Književni vremeplov 3. Zagreb: Profil
4. Dujmović Markusi, D. (2021). Književni vremeplov 4. Zagreb: Profil
5. Marčan, T., Grubišić Belina, L. (2020). Putokazi 2. Zagreb: Školska knjiga
6. Marčan, T., Grubišić Belina, L. (2020). Putokazi 3. Zagreb: Školska knjiga
7. Marčan, T., Grubišić Belina, L. (2021). Putokazi 4. Zagreb: Školska knjiga
8. Dujmović Markusi, D. (2020). Fon-Fon 1. Zagreb: Profil
9. Ispitni katalog za državnu maturu u školskoj godini 2022./2023.; Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja <https://www.ncvvo.hr/ispitni-katalozi-za-drzavnu-maturu-2022-2023/>
10. Probni ispiti; Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja <https://www.ncvvo.hr/probni-ispiti-u-sk-god-2022-2023/>